

OŚRODEK DOKUMENTACJI
ZABYTKÓW w WARSZAWIE

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKÓW
ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V X Y Z

Nr

LUBELSKIE

1. Obiekt

ZESPÓŁ PAŁACOWO-PARKOWY

2. Czas powstania

XIX., XX.w.

3. Miejscowość

J A B Ł O Ń

4. Adres

Jabłoń
ul. Augusta Zamoyskiego

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo *lubelskie* białkopodlaskie

gmina

Jabłoń *pow. parczewski*

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna
1 VI 1975

województwo *lubelskie*

powiat

Parczew

8. Właściciel i jego adres

Urząd Gminy w Jabłoni

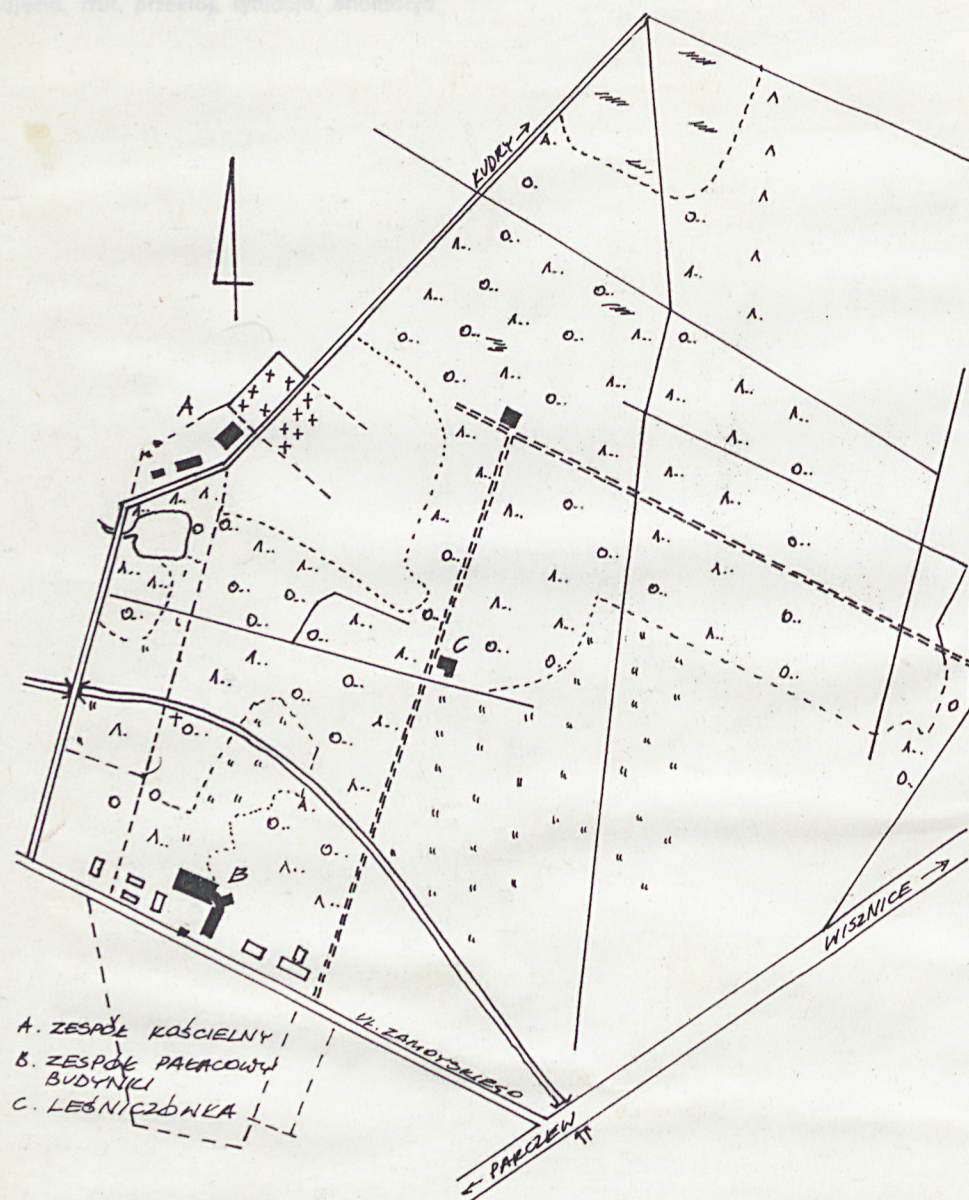
9. Użytkownik i jego adres

Urząd Gminy, Zespół Szkół Rolniczych, Paraf. rzym.-kat.
w Jabłoni

10. Rejestr zabytków

Nr

data

A. ZESPÓŁ KOŚCIELNY
B. ZESPÓŁ PAŁACOWY BUDYNKI
C. LEŚNICA

2668

Początki Jabłonia sięgają XV.w. Był to folwark należący do Noca a następnie Połubińskich. Już wówczas znajdował się tu dwór. W XVII.w.dobra Jabłoń należały do Firlejów.Następnie Potockich. W 1809 r.córka Seweryna Potockiego wyszła za mąż za Piotra Strzyżewskiego.Piotr założył dobrze funkcjonującą szkołę drzew i krzewów,uporządkował drogi i założył obszerny park angielski.Rad udzielała Księżna Izabella Czartoryska.Zatrudniał ogrodnika Nozdrowicza. W 1856 r.,po śmierci Emmy dobra przeszły na Amelię z Jezierskich Lubieńską, której mąż Seweryn był właścicielem sąsiednich dóbr Rudzieniec i Kolano.W 1872 r.Jabłoń nabywa Kayimierz Lubieński za sumę 86.631 rubli.Od niego na przełomie XIX/XX.w.dobra nabył Tomasz Zamoyski.W latach 1904-1905 buduje on wspaniały pałac wg.projektu architekta wiedeńskiego(?). Korpus główny wykorzystuje w dużej części fragmenty pałacu Strzyżewskich. Od wsch.powstaje półkolista oranżeria będąca łącznikiem z oficyną.Do łącznika dotyka pałacowa kaplica.Od strony dzisiejszej ulicy wybudowano ozdobną bramę i kordegardę.Park częściowo przekomponowano,przy czym od str.zach.otrzymał on ogrody użytkowe które ogrodzono murem ceglany. Do kompozycji włączono leżące na pn.-wsch. zespoły leśne.U zbiegu dwóch głównych dróg leśnych wzniesiono murowaną bażanciarnię(ob.leśniczówkę).W skład kompozycji włączono unicki cmentarz obok którego wybudowano ok.1907 r.kościół. W owym czasie zaplanowano i wybudowano całą osadę folwarczną, uporządkowano folwark.

- UKŁAD PRZESTRZENNY:

Zespół pałacowo-parkowy leży na pn.-wsch. od wsi. Graniczy od wsch.z drogą Wisznice - Parczew, zach. wsia, pd. osadą folwarczną. Zajmuje obszerny, nieregularny czworobok. Czworobok ten wypełniają od pn. lasy oraz park.Lasy od parku oddziela kanał Wieprz - Krzna. Zespół budynków pałacowych znajduje się na skraju założenia tuż przy głównej drodze przez wieś,ob. ul.Augusta Zamoyskiego.Od strony tej ulicy prowadzi droga, poprzez dekoracyjną, starą bramę, do owalnego podjazdu przed pałac. Przy bramie stoi stara kordegarda. Na pn.od owalnego podjazdu stoi główny pałac.Dziedziniec przedpałacowy z podjazdem flankują od zach.nowa mieszkalna oficyna, od wsch. stara oficyna. Oficynę wsch. z pałacem łączy ćwierćkolista oranżeria którą uzupełnia (na środku, od str.parku) niewielka pałacowa kaplica. Na pn.od pałacu rozciąga się park o swobodnej krajobrazowej kompozycji.W części zach.stoją dwa kolejne nowe obiekty mieszkalne i rozciągają się rozległe ogrody użytkowe ogrodzone pełnym ceglany murem. Poza oficyną wsch. funkcjonuje kompleks bezstylowych budynków Zespołu Szkół Rolniczych.Poza kanałem,na pn.od opisanej części założenia mieści się dawna krajobrazowa część parku.Prowadzi doń droga biegnąca wzdłuż zach. granicy ogrodów warzywnych, parku, poprzez most nad kanałem. W tej części zlokalizowano zespół kościelny oraz bażanciarnię(ob.leśniczówkę).Leśniczówce towarzyszą budynki gospodarcze,razem tworzą obrzeżnie obudowane siedlisko.Okolice leśniczówki poprzecinana jest rowami z wodą i drogami leśnymi dotykającymi obwodnicy służącej do przejazdów konnych.Na zach. od dawnego stawu parkowego, w pn.części założenia, przy asfaltowej drodze do wsi Kudry leży zespół kościelny oraz dwa cmentarze,katolicki i unicki.Cmentarze leżą na przeciw siebie, po obu stronach drogi. Zespół kościelny składa się z kościoła,plebanii i towarzyszącym jej obiektom,nowego budynku mieszkalnego.

- ZIELEN I WEWNĘTRZNY UKŁAD PRZESTRZENNY - patrz ewidencja parku

- OGRODZENIA - patrz karta

- BUDYNKI:
- 1.Pałac - założono kartę
  - 2.Oranżeria - założono kartę
  - 3.Oficyna wsch.- założono kartę
  - 4.Kordegarda - założono kartę
  - 5.Bażanciarnia - założono kartę

- 6.Kościół - założono kartę
- 7.Plebania - założono kartę
- 8.Spichlerz - założono karta
- 9.Kaplica - założono kartę

c.d. historii:

W czasie I wojny światowej obiekt nie został zniszczony. Po wojnie kontynuowano prace, m.in. wzniesiono nową plebanię (1920) i ogrodzono cmentarz przykościelny (1924 r.). W 1935 r. zmarł Tomasz Zamoyski a dobra odziedziczył po nim znany rzeźbiarz August Zamoyski.Nowy właściciel przebywał we Francji,Anglii,Ameryce Łacińskiej.Dobrami w jego imieniu zarządzał Józef Więckowski.Dla uzyskania pieniędzy August Zamoyski parcelował majątek, tak że w 1939 r.miał on tylko 500 ha. Majątek był bardzo dobrze zarządzany. Po II wojnie majątek rozparcelowano, w pałacu założono Szkołę Podstawową, następnie magazyn. W 1952 r.przeniesiono tu szkołę rolniczą z Kluczkowic. W 1957 r. na miejscu dawnej zach. oficyny wybudowano trójkondygnacyjny obiekt mieszkalny. W latach 1962-63 teren założenia przeciął kanał Wieprz - Krzna. W latach 1967-72 przystąpiono do rozbudowy szkoły.Nowe wielokubaturowe budynki wzniesiono na terenie ogrodów użytkowych.Teren całkowicie przekształcono.W 1968 r.uczniowie spalili pałac.Od tego czasu pomimo częściowego remontu stoi pusty.

<p>14. Kubatura</p> <p>ok. 140 ha</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>założenie pałacowo-parkowe</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>założenie pałacowo-parkowe</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>Kanał Wieprz – Krzna (1962–63) przeciął założenie na dwie części pd. i pn.. W latach 1967–1972 zlikwidowano wsch.ogrody użytkowe i sady, wybudowano bezstylowe budynki Szkoły Rolniczej. Układy komunikacyjne i zielen pozostawiona bez opieki zanikają.</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Zachowane dawne granice zespołu, zielen i jej rozmieszczenie. Drogi wewnętrzne w zaniku. Park porasta samosiewami. Mur ogrodzeniowy zniszczony Budynki w bardzo złym stanie (patrz karty)</p> <p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Znalezienie nowego użytkownika.</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowania)

24. Uwagi różne

22. Bibliografia

- Zabytki architektury i budownictwa w Polsce, woj. białsko-podlaskie, ODZ W-wa 1984 r., s-57
- Ewidencja założenia pałacowo-parkowego-ogrodowego w Jabłonie 1982 r., mpis! PSOZ O/Biała Podlaska

25. Opracował

tekst mgr Stanisław Fiedorczuk 1994 r.
imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki mgr Stanisław Fiedorczuk 1994 r.
imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotograf. mgr Stanisław Fiedorczuk 1994 r.
imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowania negatywów PSOZ O/Biała Podl.

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsca przechowania sygnatury)

27. Załączniki

Wkładka

1. Miejscowość

JABŁOŃ

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

ZESPÓŁ PAŁACOWO-PARKOWY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

fotografie, plany

38064

37926

37928

38066

38065

1. Miejscowość

JABŁON

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

ZESPÓŁ PAŁACOWO-PARKOWY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

FOTOGRAFIE I PLANY

1. Miejscowość
JABŁON

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)
ZESPÓŁ PAŁACOWO-PARKOWY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
fotografie, plany

38068

38083

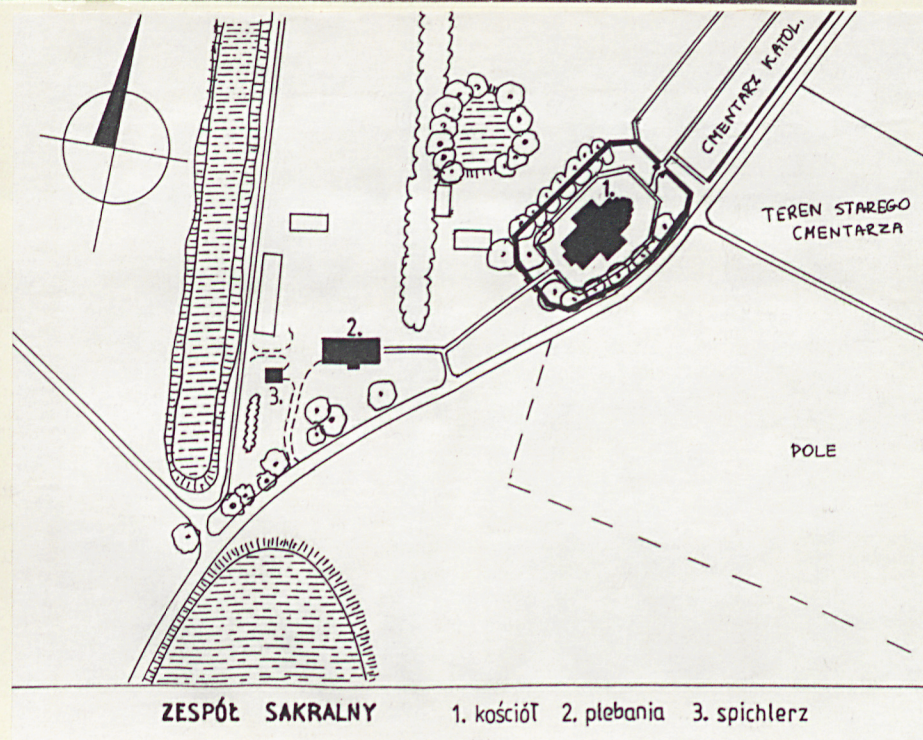
38090

37906

37924

1. Miejscowość

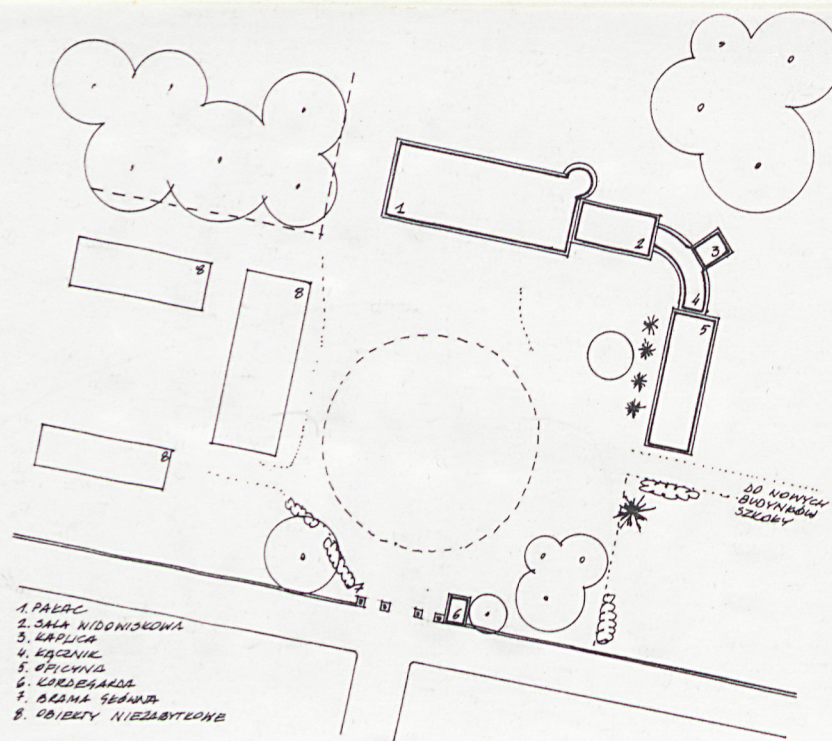
JABŁON

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

Zespół pałacowo-parkowy

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

fotografie, plany

Wkładkę założył:

(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: